

Для посилань: Пискун О.М. Про роль художньо-конструкторської підготовки у формуванні професійно важливих якостей майбутніх вчителів трудового навчання. Актуальні проблеми формування технологічної культури учнівської молоді : матеріали Студентської науково-практичної конференції / заг. ред. С.В. Завацький, В.О. Дідух. Чернівці: ЧДПУ, 2007. С. 10-12.

Пискун Оксана,
аспірант

ПРО РОЛЬ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТОРСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Художнє конструювання як навчально-творча діяльність з розробки та виготовлення виробів, що мають практичну й естетичну цінність, є обов'язковою складовою загального процесу проектування об'єктів праці на уроках трудового навчання. Останнім часом навчання учнів художньому конструюванню стало досить актуальною проблемою, і розглядається як один із засобів підвищення навчально-пізнавальної мотивації учнів та розвитку їхніх творчих здібностей.

Для вчителя трудового навчання важливість повноцінної художньо-конструкторської підготовки впливає з його основних професійних функцій. Адже одне з головних завдань його педагогічної діяльності – навчити учнів створювати такі вироби, які б органічно поєднували в собі користь і красу: були конструктивно і технологічно доцільні, економічно вигідні, екологічно безпечні, зручні в користуванні та мали естетичну виразність, викликали позитивні емоції, надавали учневі можливість творчості та вільного самовираження.

Художнє конструювання з точки зору системно-діяльнісного підходу має складну психологічну структуру, що поєднує в собі специфічні інтелектуальні, вольові, процесуальні та емоційно-інтуїтивні чинники. Тому як творча діяльність воно є потужним засобом розумового та естетичного (емоційного) розвитку учнів. Працюючи у майстерні над виготовленням об'єкта праці, учень втілює у виробі свій внутрішній світ, своє розуміння практичності і краси, усвідомлює свої можливості і здібності, пізнає себе, організовує власну освітньо-трудова діяльність.

Художнє конструювання є основною методикою дизайнерської діяльності. Однак поняття дизайну є ширшим, бо охоплює і процес технічного конструювання.

Дизайн інтегрує в собі найновітніші досягнення науки, техніки та пластичних мистецтв і тому має безпосередній зв'язок з усіма видами творчості – науково-технічною та художньою. Мистецтвознавці називають дизайн синтетичною сферою культури сучасної людини, що поєднує в собі матеріальну, духовну, художню, естетичну, психологічну, екологічну, економічну, технологічну та інші види культур. Він є універсальною

діяльністю зі створення чи перетворення предметного середовища існування сучасної людини, в тому числі й образу самої людини. Дизайн має системний, інтегративний, транскордонний характер. Його сферу можна зобразити у такому вигляді: „наука–техніка–мистецтво–виробництво”.

Суттєвою особливістю дизайнерської діяльності є врахування „людського фактора”, тобто усвідомлення призначення будь-якого виробу саме людині з її унікальними антропометричними, біомеханічними, психофізіологічними, соціальними особливостями. В цьому проявляється гуманістична функція дизайну.

Така особливість дизайну повністю узгоджується з гуманістичною парадигмою сучасної освіти, яка ставить на меті не “формування стандартизованого члена суспільства” з наперед заданими властивостями, а розвиток усіх сутнісних сил учня, становлення його як унікальної самодостатньої особистості, як суб’єкта самотворення. Технології особистісно зорієнтованого навчання якнайкраще сприяють виконанню поставленої мети.

Останнім часом певні зрушення відбуваються і в трудовій підготовці учнів загальноосвітніх шкіл, зміст якої сьогодні будується на діяльнісно-творчій основі. Зокрема однією з особистісно-орієнтованих технологій у трудовому навчанні став метод проектів.

Визначальна роль в організації ефективної навчально-творчої діяльності школярів належить особистісним якостям і професійно-педагогічним здібностям вчителя праці. Щоб компетентно навчати учнів художньому конструюванню та дизайну, вчителю трудового навчання потрібні такі інтелектуальні якості, як тонкість і глибина спостережень і відчуттів, добре розвинуте сприймання простору, форми та кольорів, аналітичні, конструктивні та комбінаторні здібності, творче і критичне мислення, продуктивна уява та фантазія, оригінальність і широта інтересів тощо. Крім цього, йому необхідні розвинута емоційно-вольова сфера, естетичний смак і художньо-конструкторська інтуїція.

Очевидно, щоб навчати учнів творчості, вчителю самому потрібно бути творчою особистістю, неординарною і цікавою для учнів, здатною до самонавчання впродовж усього життя. Він має обов’язково володіти методами продуктивного (креативного) навчання, методами творчості.

З метою повноцінної художньо-конструкторської підготовки майбутніх вчителів праці необхідно, на нашу думку, в період їх навчання у вузі забезпечити:

- розвиток творчих здібностей студентів, і в першу чергу творчого мислення та уяви;
- розвиток здатності до аналізу й оцінки предметів навколишньої дійсності і продуктів власної художньо-конструкторської діяльності на основі критеріїв краси та раціональності;
- формування умінь та навичок втілювати свої ідеальні задуми у реальних об’єктах: малюнках, ескізах, кресленнях, макетах, об’єктах комп’ютерної графіки та готових виробів.

Навчання художньому конструюванню вимагає запровадження продуктивних методів, що мають стимулювати творчий саморозвиток студентів:

- когнітивних методів, які розвивають пізнавальні здібності студентів: уміння бачити, чути, відчувати, порівняння, аналогія, аналіз, синтез, прийоми евристичного спостереження, дослідження, методи бачення змісту об'єкта тощо;

- креативних методів вирішення творчих задач: „мозковий штурм”, метод синектики, фокальних об'єктів, алгоритм рішення винахідницьких задач, метод емпатії, евристичні методи, а також методи гіперболізації, аглютинації, комбінування та багато інших;

- оргдіяльнісних методів, які дають студентам можливість брати безпосередню участь у створенні власної освітньої траєкторії: визначення власних навчально-пізнавальних цілей, планування своєї діяльності, навчальне програмування, методи самоконтролю, рефлексії та ін.